

מעדני אשד

פרשת ויצא - שנת תשפ"ו . גליון תתער"ה
שנה 23 לממלכת התורה מעדני אשד

שאלות וחקירות בענייני פרשת השבוע

י"ל ע"י מכון "מעדני אשד" בית שמש

מי שיצא מהכלא והוכנס למעצר בית האם יברך ברכת הגומל כשיוצא מהכלא?

קימ"ל אור"ח סימן רי"ט דהיוצא מבית האסורים מברך ברכת הגומל

נחלקו הפוסקים האם בכל בית סוהר שהוא כלוא מברך הגומל כשיוצא או דילמא רק כשהיה כלוא על עסקי נפשות

ולענין הלכה: הכריע הביאור הלכה אור"ח סימן רי"ט דספרדי יברך על כל חבישה, ואשכנזי לא יברך רק כשהיה חבוס על עסקי נפשות.

יש לחקור מי שיצא מהכלא והוכנס למעצר בית האם יברך הגומל כשיוצא מהכלא או דילמא כיון שאינו משוחרר לגמרי אינו מברך הגומל

הנה בשו"ת מתנת משה סימן נ"ג כתב דמי שיצא מבית הסוהר וקיבל עונש מאסר בית דיכול לברך הגומל, דהרי כל הסיבה שמברכים הגומל אף כשהיה חבוס על עסקי ממון על עצם היותו סגור ולא שולט בנפשו, א"כ לפי הנ"ל הכא בבית הוא שולט בנפשו לגמרי ומתהלך בביתו ולכן יכול לברך הגומל.

אבל בחשוני חמד להגאון רבי יצחק זלברשטיין שליט"א ברכות נ"ד ע"ב **חולק על זה:** וסבירא ליה שלא נחשב לגמרי לנשתחרר ולכן לא יברך, וראיה לדבר מדברי המשנה ברורה סימן רי"ט ס"ק א' שכתב על הא דכתב שם המחבר יורדי הים כשעלו ממנו צריך לברך וז"ל ודוקא כשעלו ממנה לגמרי ואין בכלל זה מה שעומדים עם הספינה כשבאה לנמל והאנשים שבה יורדים ליבשה ליום או ליומים או עד שתגיע זמן הספינה לילך הלאה דבזה אין מברכין דאכתי לא ניצול מן הסכנה לגמרי, א"כ גם בענייננו לא ניצול לגמרי ולכן לא יברך עד שישתחרר לגמרי וצ"ע.

וכן כתב בשו"ת שבט הקהתי חלק ה' סימן מ"א להגאון המפורסם רבי שמאי גראס שליט"א דמי שישב בבית האסורים משך זמן ואח"כ הקילו לו דאפשר לו לקבל מאסר בית, שלא יברך כל זמן שיש לו מאסר בית. **ומביא ראיה:** מהא דכתב בערוך השלחן סימן רי"ט דמי שיצא מבית האסורים אינו מברך עד שיצא נקי לגמרי ממשפטו ולא שיצא על ערבות ואין חילוק בין אם היה חבוס מחמת ממון ובין מחמת נפשות, א"כ כל שכן כל זמן שלא יצא לגמרי ממאסרו לא יברך.

מעדני אשד: יש להוסיף דמיידי שיש לו מנין בבית וספר תורה, דאם אין לו בודאי שלא יברך, וצ"ע אם מותר להשהות מזמנה של הברכה אם אין לו שתי הדברים האלו.

והנה כתבו הפוסקים: דאם נידון מלכתחילה רק למעצר בית אז כשיוצא משם אינו מברך ברכת הגומל, כך כתב בחזון עובדיה הלכות ברכות ע"מ ש"ס, וכן בשו"ת שבט הקהתי חלק ה' סימן מ"א.

מי שהיה בבית סוהר במדינה אחרת כשיוצא ומגיע לארץ האם חייב לברך הגומל פעמיים?

בפרשתן כ"ט ל"ה הפעם אודה את ה'

קימ"ל אור"ח סימן רי"ט ארבע צריכים להודות ולברך הגומל

יש לחקור מי שהיה בבית סוהר במדינה אחרת כשיוצא ומגיע לארץ האם חייב לברך הגומל פעמיים אחת משום היוצא מבית האסורים ואחת משום שנסע במטוס או דילמא יכול לפטור את שניהם בברכת אחת

הנה בשו"ת משפטי צדק סימן י' נשאל כיצא בזה במי שנחבש בבית האסורים ב' פעמים ועכשיו שוחרר לגמרי, אם די לו בברכת הגומל פעם אחת, וכתב שצריך לברך ב' פעמים.

ומביא ראיה: מהא דקימ"ל אור"ח סימן ז' ס"ק ג' מי שהטיל מים והסיח דעתו מלהטיל מים ואח"כ נמלך והטיל מים פעם אחרת צריך לברך ב' פעמים אשר יצר חזינון דברכה אחת אינו עולה לו לכאן ולכאן ה"נ נימא דאין ברכת הגומל אחת עולה לו לכאן ולכאן.

אבל בשו"ת פרי הארץ סימן ז', מובא בבאר היטב אור"ח סימן רי"ט ס"ק א' כתב מי שנתחייב לברך על שבא ממדבר וירד לים הגדול וחלה בספינה וחבשהו שם ובצאתו מהספינה ניצול מבית האסורים ונתרפא מחליו אין צריך לברך ד' ברכות רק ברכה אחת לארבעתן לפי שנוסח ברכת הגומל הוא אחד על כולו, ולכן הסבירא נותנת לברך על כולו ברכת אחת.

ובעיקרי הד"ט אור"ח סימן י' ס"ק א', וכן בספר מגן גבורים אור"ח סימן רי"ט **תמה על דבריו:** מהא דקימ"ל אור"ח סימן ז' ס"ק ג' מי שהטיל מים והסיח דעתו מלהטיל מים ואח"כ נמלך והטיל מים פעם אחרת צריך לברך ב' פעמים אשר יצר חזינון דברכה אחת אינו עולה לו לכאן ולכאן ה"נ נימא דאין ברכת הגומל אחת עולה לו לכאן ולכאן.

מעדני אשד: במשנה ברורה אור"ח סימן ז' מביא דהרבה פוסקים חולקים וסבירא ליה דלא צריך לברך ב' פעמים אשר יצר, וכן נקטינן להלכה, א"כ הפרי הארץ יסבור כמותם.

ולענין הלכה: מי שנתחייב לברך הגומל כמה פעמים די לו בברכה אחת, וכמו שקרבן תודה היה יכול להביא קרבן אחד על כמה דברים, כך פסק הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל מובא בספר וישמע משה חלק ב' ע"מ פ"ג, וכן פסק מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל בספרו חזון עובדיה הלכות ברכות הודא ע"מ ש"ב.

גליון זה נודב ע"י ידידנו המכבד את ה' מגרוננו

הרב **אביש בראדט** שליט"א ליקווד

לעילוי נשמת אביו

הרב **אהרן שלום ז"ל** בן הרב **נחמיה ז"ל** נ.ל.ב.ע. י"א כסלו תשמ"ח

ולעילוי נשמת אמו

ה"ה מרת **אסתר ביילא בן רפאל חיים** ע"ה נפטרה י"א חשוון

ולעילוי נשמת אחיו

הרב **אלעזר בן אהרן שלום ז"ל** נ.ל.ב.ע. כ"א כסלו תשמ"ט

ולעילוי נשמת אחותו

מרת **רחל בת אהרן שלום ע"ה** ב' טבת תשנ"ה

ת.נ.צ.ב.ה

גליון זה נודב ע"י ידידנו

מגדולי עסקני בית בעלזא

הרב **מנחם קליין** שליט"א ירושלים

לרגל שמחת נישואי נכדו

הבה"ח **שמואל שמחה בונם** נ"ו מבחירי ישיבת בעלזא

בנו של ידידנו הרב **צבי קליין** שליט"א

עב"ג בת ידידנו הגאון **יהונתן פויגל** שליט"א ראש כולל בעלזא ירושלים

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות

יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידנו

המכבד את ה' מגרוננו

הרב **אהרן סאמאט** שליט"א בית שמש

לרגל שמחת נישואי בתו במז"ט

עב"ג הבה"ח **יעקב יוסף קרישבסקי** נ"ו מבחירי ישיבת תולדות אברהם יצחק

בנו של הרב **שלמה שליט"א**

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות

יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידנו

הרב **אלתר ברוך וידר** שליט"א

וליאמסבורג

לרגל יומא דהילולא

של הרה"ק **הבית עין צוק"ל**

החל ב"ב כסליו

יהא רעוא שבזכותו הגדולה

תגן עליו להתברך בכל מילי דמיטב

גליון זה נודב ע"י ידידנו

הרב **ישעי' ראבין** שליט"א

וליאמסבורג

לרגל יומא דהילולא

של הרה"ק **הבית עין צוק"ל**

החל ב"ב כסליו

יהא רעוא שבזכותו הגדולה תגן עליו

להתברך בכל מילי דמיטב

מדוע במצוות צדקה אסור לבזבז יותר מחומש

הרי אין אדם נעשה עני מהצדקה?

בפרשתן כ"ח וכל אשר תתן לי עשר עשרנו לך.

בגמ' כתובות נ' ע"א 'לפינן מהכא דהמבזבז במצוה אל יבזבז יותר מחומש נכסיו, וכן פסק הרמ"א בהלכות צדקה יור"ד סימן רמ"ט ס"ק א' ואל יבזבז אדם יותר מחומש במצוות צדקה, שלא יצטרך אדם לבריות.

יש להקשות: מהא דכתב המחבר יור"ד סימן רמ"ז ס"ק ב' לעולם אין אדם מעני מן הצדקה ולא דבר רע ולא היזק מתגלגל על ידה שנאמר והיה מעשה הצדקה שלום, א"כ מדוע בצדקה יש איסור לתת חומש הא ליכא למיחש שמא יעני, כך הקשה האור החיים הקדוש בספרו ראשון לציון תענית ט' ע"א.

איכא כמה תרוצים

א. התם מיירי דאין דוחק כל כך לעניים ורוצה לבזבז לא חייבתו תורה לתת יותר, ובכה"ג ליכא הבטחה אין אדם מעני מהצדקה, דדוקא כשיש לו חיוב, כך תירץ האור החיים הקדוש בספרו ראשון לציון תענית ט' ע"א.

ב. ע"פ מה שכתב הגה"ק מבוסטשטאט בספרו ברכת אברהם ע"מ קס"ה דהא דאין אדם נחסר מן הצדקה, דדוקא כשנותנה לשם שמים, ולא כשנותנים ע"י התעוררות מאחרים ואפילו אם יתן לשם שמים אע"פ אינו מובטח של יעני, לפי זה א"ש דהמבזבז יותר מחומש מיירי בכל אדם, מעדני אשר.

איך היה מותר להלל להוציא על מצוות תלמוד תורה יותר מחומש

נכסיו הרי יש איסור בזה?

איתא בגמ' יומא ל"ה ע"מ ב' תנו רבנן עני בא לדון, אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה אם אומר עני הייתי וטרוד במזונותי אומרים לו כלום עני הייתי יותר מהלל, אמרו עליו על הלל הזקן שבכל יום ויום היה עושה ומשתכר בטרפעיך, חציו היה נותן לשומר בית המדרש, וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו,

יש להקשות: איך היה מותר לבזבז על תורה יותר מחומש נכסיו, הרי קימ"ל כתובות נ' המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, כך מקשה החפץ חיים בספרו לקוטי הלכות יומא ל"ה ע"ב.

איכא כמה תרוצים

א. הא דאסור לבזבז יותר מחומש, זה דדוקא בשאר מצוות, אבל על מצוות תלמוד תורה מותר לבזבז יותר מחומש, לכן היה מותר להלל להוציא יותר מחומש כיון שזה היה למצוות תלמוד תורה, כך תירץ החפץ חיים בספרו לקוטי הלכות יומא ל"ה ע"ב, ובספרו אהבת חסד חלק ב' פרק כ' ס"ק ד' האריך בראיות שבתלמוד תורה מותר לבזבז יותר מחומש.

והנה יסוד זה כבר קדים בראשונים: דבשיטה מקובצת כתובות נ' ע"מ א' כתב אמרו במדרש רבה פרשת בהר רבי טרפון יהי לרבי עקיבא שית מאה קנטרין דכסף וכותב דאין ללמוד מכאן שמותר לבזבז יותר מחומש, שיש לנו לחלק דלא אמרינן הכי אלא לתלמוד תורה, וכן כתב החיד"א בספרו מדבר קדמות אות צ' ס"ק י"ט.

איכא כמה טעמים מדוע על תלמוד תורה מותר לבזבז יותר מחומש: הראשון דהרי כל הטעם שאסור לבזבז יותר מחומש, דחיישינן שמא ייד מנכסיו משא"כ בתורה הקילו כי בתורה אין לחוש שירד מנכסיו כמ"ש בשמאלה עושר וכבוד וגם יקרה מפז וכל חפצים לא ישו בה וכדאיתא בר' יוחנן שמכר כל שדותיו ונכסיו לעסוק בתורה, כך כתב בש"ת דברי מלכאל חלק א' סימן ק"ב.

השני: כיון שיש לו על ידי ההחזקה חלק בשכר תורתו, אין שייך על זה שיעור וכמו שיוסיף להחזיק כן יתוסף לו חלק בשכר התורה, כך כתב החפץ חיים בספרו אהבת חסד חלק ב' פרק כ' ס"ק ד' האריך בזה.

השלישי: כיון שע"י שלומד וידע ליזהר ממצות לא תעשה, ועל מצות לא תעשה קימ"ל אור"ח סימן תרנ"ו שיש לבזבז יותר מחומש לכן מותר לבזבז.

ב. כיון דאיכא מצות עשה על כל תיבה שלומד כדאיתא בהגהות הגר"א ריש מסכת פאה על כן מותר לבזבז יותר מחומש, וכהאי גוונא איתא במנחת חינוך עמוד תכ"ז בדמזוזה דבכל רגע עובר בעשה אפשר לבזבז יותר מחומש, א"כ הכי נמי במצות עשה דתלמוד תורה, כך תירץ הגאון המפורסם רבי שמואל קהת גראס שליט"א זמ"צ מחזיקי הדת, וכן הרה"ג יצחק קדמון שליט"א שעלבים ג. נראה לתרץ, דמהא דחזינן בגמ' שם שמסר נפשו על זה שגם הלל ידע שזה תקופת טבת ויורד שלו ועם כל זה היה לו המסירות נפש ממש כדאיתא שם בגמ' מזה אשמעינן שבנפשו הוא, וא"כ הלא כבר אמר הפוסק כל אשר לאשר יתן בעד נפשו, ולו אין נפשו יותר מזה, כך תירץ הרה"ג חייאל מילך הלוי פריעדמאן שליט"א מאנטשטער, הרה"ג יעקב מייזנער שליט"א לונדון, הרה"ג צבי אריה וויגדור שליט"א ירושלים, הרה"ג יעקב שפיצר שליט"א בני ברק, הרה"ג אברהם חיים הירש שליט"א בני ברק כולל בית הלל מח"ס כבורי אברהם

ד. ע"פ מה שכתב בביאור הלכה אור"ח סימן תרנ"ו ליישב איך אמרינן בגמ' קדושין כ"ט ע"ב דאם אין לו אלא חמש סלעים לפדיון הבן יפדה בנו, הא א"צ לפזר כל נכסיו כדי לקיים מצות עשה, ותירץ דהא דאין מחויב לתת במצוה כל ממונו ה"מ שאינו מחויב ליתן בעד דבר יותר מכדי שוי' כדי שיוכל לקיים המצוה, אבל מה ששורה הדבר באמת בזה ודאי חייב ליתן כל ממונו, לפי הנ"ל אתי שפיר דהלל מה שהוציא לתלמוד תורה זה היה השווי שגבו מכל באי בית המדרש, כך תירץ הרה"ג בן ציון הלוי אפל שליט"א אשדוד מח"ס משמח ציון, הרה"ג לוי יצחק ייגר שליט"א בני ברק, הרה"ג ישראל אהרן ברנשטיין שליט"א.

מדוע רק כשיעור יצא מחצית עשר רושם ומדוע שאר אבות לא עשו רושם?

בפרשתן כ"ח וצא יעקב מבאר שבע אל חרנה, מירש רש"י לא היה צריך לכתוב אלא ויק יעקב חרנה, ולמה הזכיר יציאתו, אלא מגיד שציצאת בדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר הוא חרנה הוא זיוה הוא חרנה, יצא משם פנה חרנה פנה זיוה פנה חרנה.

יש להקשות: מדוע רק יעקב יציאתו עושה רושם ולא שאר אבות, כך מקשה בבלי יקר בפרשתן, וכן בשם משמואל, וכן במשנה בכיר בפרשתן.

נראה לתרץ: ודאי אבות היו מפורסמים במעשיהם המפורסמים, אברהם הפיל עצמו לתוך כבשן האש, ורצה לשחוט את בנו יחידו, ויצחק כמעט שנשחט, זה לא חידוש שבכל מקום שיצאו עשו בנפשם, אבל יעקב איש תם יושב אהלים, היה הואי אמינא שהוא אינו עושה רושם ממ"ל גם היעקב איש תם יושב אהלים גם עושה רושם בכל מקום.

איך מותר לאדם למכור כל מה שיש לו כדי שישא בת תלמיד חכם

הרי אסור לבזבז יותר מחומש?

איתא בגמ' פסחים מ"ט ע"א ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם.

יש להקשות: איך מותר לעשות כן, הרי קימ"ל אור"ח סימן תקנ"ו דאסור לבזבז על מצוה יותר מחומש, ומהיכא תייתי למכור הכל כדי לישא בת תלמיד חכם, כך הקשה בשו"ת צבי תפארת לבעל הדרכי תשובה סימן פ', וכן בשו"ת התעוררות תשובה אבהע"ז סימן ג'.

איכא כמה תרוצים

א. אם לא ישא בת תלמיד חכם, ויקח בת עם הארץ היא תכשילו באיסורים של לא תעשה, לכן הוויא כמצות לא תעשה דקימ"ל יור"ד סימן קנ"ו שצריך לבזבז על זה כל ממונו, כך תירץ בשו"ת צבי תפארת סימן פ'.

ב. במצוה תמידית צריך לבזבז כל ממונו אף במצות עשה, וכיון שכתב הרמב"ם הלכות דעות פרק ו' הלכה ב' דלישא בת תלמיד חכם היא בכלל המצוה של ובו תדבק, א"כ המצוה תמידית וחייב לבזבז על זה כל ממונו אף שהוא מצות עשה, כך כתב בשו"ת התעוררות תשובה אבהע"ז סימן ג'.

ג. אין הכוונה שצריך לעשות כן, אלא הכוונה שהגמ' רוצה לומר כמה שוויה של בת תלמיד חכם, מעדני אשר.

ד. ע"פ מה שכתב בטורי זהב אבהע"ז סימן ב' ס"ק ו' על הא דאיתא בגמ' פסחים מ"ט ע"ב ולא ישא בת עמי הארץ, ועל בנותיהן הוא אומר ארור שוכב עם כל בהמה, ופירש רש"י שדומות לבהמה שאין להם לב להבין כי הוא חייד ואורד ימין, וכותב הטורי זהב ונראה לי פירוש לדבריו, דטבע הנשים שיבטלו בעליהם מתורה בשביל שהן סוברות שמכא זה שיתעסקו בסחורות ויהא להם טובות עולם הזה ועולם הבא, משא"כ אם יעסקו בתורה לא יהיה להם רק עולם הבא לחוד, ובאמת אינו כן אלא היא חייד בעולם הזה, ואורד ימין בעולם שכולו ארוך, לפי הנ"ל אתי שפיר דהרי איתא בפוסקים מובא לעיל דעל מצות תלמוד תורה צריך לבזבז כל נכסיו, א"כ בת תלמיד חכמים זהו סיבה להצלחה בלימוד התורה, לכן חייב לבזבז כל נכסיו, מעדני אשר.

מדוע על מצוות נר חנוכה מוכר כסותו

הרי אין צריך לבזבז על מצות עשה יותר מחומש נכסיו?

קימ"ל אור"ח סימן תרע"א שאפילו עני המתפרנס מן הצדקה שואל או מוכר כסותו.

יש להקשות: הרי קימ"ל אור"ח סימן תרנ"ו דעל מצוות עשה אין צריך להוציא יותר מחומש, א"כ מדוע כאן מותר

איכא כמה תרוצים

א. ע"פ מה דאמרינן בגמ' שבת כ"ג דמברכין וצונו על נר חנוכה אע"ג דלא הוויא אלא דרבנן, דילפינן מלא תסור שיש חיוב, א"כ הוויא כלא תעשה לכן צריך לבזבז כל ממונו כמו לא תעשה, כך תירץ הפני מנחם מודפס בראש הספר שיטות בהלכה, ומדבריו משמע שאף על הא תעשה שעובר בשב ואל תעשה צריך לבזבז כל ממונו, ובחבור פרשת ויצא הבאתי חולקים על זה

יש להעיר: א"כ בכל מצוה דרבנן יצטרך להוציא כל נכסיו כיון דהויא באיסור לא תעשה, וצריך לומר דבחנוכה עשו ממש כלאו, משא"כ בשאר מצוות דרבנן וצ"ע.

ב. כיון דהוויא מצוה משום פרסומי ניסא עדיף טפי משאר מצות עשה לכן צריך להוציא כל נכסיו, מעדני אשר.

ג. ע"פ מה שכתב החולקת יואב דיני אונס ענף ז' וכן הביאור הלכה אור"ח סימן תרנ"ו ד"ה אפילו שרק ביותר משווית המצוה אחז"ל שלא יפזר יותר מחומש כגון שנזדמן לו אתרוג בהון רב, אבל בשווית המצוה חייב לפזר הכל, לפי הנ"ל א"ש דכאן מיירי שיקנה שמן בשווית, מעדני אשר.

ד. כיון שהנס נעשה חוץ לדרך הטבע, ע"כ חייבו חז"ל שגם האדם יתאמץ שלא כדרך הטבע להוציא כל רכושו, כך תירץ החידושי הרי"ם.

ה. ע"פ מה דאמרינן בגמ' שבת כ"ג ע"ב ב' הרגיל בנר הוויא ליה בניי תלמידי חכמים, לפי זה נר חנוכה הם בגדר הוצאות בניי לתלמיד תורה ועל זה אמר הקב"ה לווי עלי ואני פורע כמבואר בגמ' ביצה ט"ז ע"א ולכן מותר לבזבז יותר מחומש, כך תירץ במשנה שכיר.

האם ע"י דאגות בתורה יכול להניצל משאר דאגות?

הנה הבעל ההיילולא הרה"ק הבת עין פרשת כי תבוא מקשה על מאמר חז"ל אין אדם מת וחצי תאוותו בידו, יש ליתן טעם למה היתה הבריאה באופן שלא יוכל למלאות תאוותו ולהיות תמיד בבחינת חצי ולא יוכל לבא לבחינת שלמות, ונ"ל כדי שיהיה לו בחינת יסורים בעולם הזה שהוא עולם עובר מחמת שלא יוכל למלאות תאוותו בשלמות ותמיד הוא משתוקק ליותר ויותר ומזה יכול לבא לעולם הבא שהוא עולם הקיים רק שהצדיקים תופסים בחי' זו בבחינת רוחניות היינו שלא יוכלו למלאות תאוותם בתורה ומצות ומעשים טובים ומשתוקקים תמיד למדרגה היותר גדולה אבל בבחינת גשמיות יש להם בבחינת הסתפקות ושמיחים בחלקם כמ"ש יעקב אבינו ע"ה וכו' יש לי כל שלא היה חסר לו כלל בדברים גשמיים.

ובזה מפרש כוונת הפוסק "אשרי הגבר אשר תיסרנו" והמתורבת תלמידו אשרי הגבר שהבחינת יסורים שברא הקדוש ברוך הוא. היינו הבחינת השתוקקות שיהיה בבחינת יסורים בזה העולם העובר הוא אצלו רק ומתורבת תלמידו היינו שיש לו בחי' יסורים והשתוקקות שיבוא לבחינת תורה ומעשים טובים בשלמות.

נוהג אני לומר שמדבריו הקדושים למידים מדוע עשה הקב"ה שיתא לאדם דאגות כדי שיתכפר עוונותיו אבל מי שיש לו שכל שיש לו דאגות בתורה לא יצטרך להגיע לשאר דאגות לכפר עוונותיו, דאגות התורה הם יכפרו העוונות

האם יש איסור לעשות סיום מסכתא ביו"ט כיון דאין מערבין שמחה בשמחה?

בפרשתן כ"ט מלא שבוע זאת.

איתא בגמ' ירושלמי פ"א דמ"ק ה"ז, מובא בתוס' מ"ק ח' ע"ב דמכאן ילפינן דאין מערבין שמחה בשמחה, ולכן לא רצה לעשות את נשואי רחל ולאחריה, ואמר לבן ליעקב שקודם יגמור את השבע ברכות של לאה ואח"כ יעשה לרחל, ובגמ' שלנו ילפינן מפסוקים אחרים.

יש לחקור האם יש איסור לעשות סיום מסכתא ביו"ט כיון דאין מערבין שמחה בשמחה.

הנה איתא בש"ע אור"ח סימן תרס"ט, וכן ברמ"א שם דבשמחת תורה מסימים את התורה, ועושים סעודה לכבודה של תורה, וקשה איך מותר לעשות כן הרי אין מערבין שמחה בשמחה, חזינן דמותר לעשות סעודת סיום ביו"ט, כך מביא ראיה זו בקרן אורה מ"ק ח' ע"ב.

יש להקשות: מדוע מותר הרי קימ"ל מ"ק ח' ע"ב ב' אין מערבין שמחה בשמחה, כך הקשה בקרן אורה מ"ק ח' ע"ב, וכן בפתחי תשובה אור"ח סימן תרס"ט, וכן בשו"ת משנה שכיר אור"ח סימן ק"מ, וכן בשו"ת לחם שלמה אור"ח סימן ק"ד, וכן בהלכות שלמה על מועדים פרק כ"א, וכעין זה הקשה בשו"ת שיה יצחק אור"ח סימן רל"ה שהקשה על הא דכתב בשערי תשובה אור"ח סימן תצ"ד ס"ק ז' שנהגו לחנך ספר תורה בשבועות והא אין מערבין שמחה בשמחה.

איכא כמה תרוצים

א. דווקא בב' מצוות דתרי מילי נינהו כגון שמחת החג ושמחת נשואי אשה אז אמרינן אין מערבין שמחה בשמחה, משא"כ שמחת החג בשמחת תורה, ושמחת התורה חדא מילתא נינהו, כי אם ישמח רק במאכל ומשתה לא קיים המצוה רק צריך לשמוח בתוכן החג, והשמחה שאנו שמחים ביום זה עם החג היא בקרבתנו אל ה', וזהו רק ע"י התורה א"כ חדא שמחה היא, כך כתב הגרש"ז אורבך זצ"ל מובא בהלכות שלמה על מועדים פרק עשרים ואחד הערה 19.

ב. בפעולה אחת ומקיים ב' דברים ליכא איסור של אין מערבין שמחה בשמחה לכך מותר לעשות סעודת סיום ולקיים ב' דברים, כך כתב בשו"ת "מהרש"ם ח"ו סימן ז'.

ג. לפי מה שכתב התוס' מ"ק ח' ע"ב דטעם הדבר שאין מערבין שמחה בשמחה, היינו טעמא דאין עושין מצות חבילות כדי שיהא לבו פנוי, ובאחרונים בשו"ת שו"מ מ"ה ח"ב סימן מ"ח, ובשו"ת אבני חפץ סימן ט"ו, ובשו"ת בית שער אר"ח סימן נ"ג, וכן בשו"ת שארית ייחוד אר"ח סימן ט"ו, וכן בשו"ת צבי תפארת סימן פ"ב, ובהגהות מהרש"ם ערוכין ל"ב ע"א, וכן בשו"ת דברי יציב אה"ע סימן ק"ג, שו"ת מהר"ל דסקין כתבים סימן ק"ח ס"ק ה', שו"ת דובב מישורים ח"א סימן ס', כתבו דכונת התוס' משום דמצות צריכות כונה, ואין יכולים לכוין ב' כונות כאחד, א"כ במידי דאכילה דכתב הר"ן פ"ג דראש השנה שלא בעינן כונה, עושין שמיר מצות חבילות לפי זה אתי שפיר שהסעודות שעושים ליכא איסור מצות חבילות, אבל עדיין צ"ע עצם השמחה איך מותר, ושמא שמחה כזה בלא סעודה לא חשיב עירוב שמחה.

ד. בלא שמחת התורה ליכא כלל שמחה דהשתא ליכא שמחה, א"כ א"א לקיים מצוות שמחה בלא שמחת התורה א"כ חדא מילתא היא, ובחדא מילתא לא אמרינן אין מערבין שמחה בשמחה, כך תירץ בשו"ת משנה שכיר אור"ח סימן ק"מ, ועיין ביאור הלכה סימן תר"מ ס"ק ו'.

האם מותר לעשות חנוכת הבית ביו"ט?

יש לחקור האם יש איסור לעשות חנוכת הבית ביו"ט כיון דאין מערבין שמחה בשמחה

הנה במנחת פיתים להגאון רבי מאיר אריק זצ"ל שנדפס בסוף הספר מנחת קנאות למסכת סוטה בסימן תקמ"ו, ומובא בשדה חמד ח"ט מערכת חול המועד ס"ק כ"ג כתב צ"ע אם מותר לעשות חנוכת הבית ביו"ט, ומביא ראיה מהגמ' מ"ק ט' ע"א דאסור דאיתא התם דשלמה המלך לא רצה לעשות את חנוכת בית המקדש בסוכות משום דאין מערבין שמח בשמחה, חזינן דאסור לעשות חנוכת הבית.

אבל מדחה: דאין ראיה דשאני חנוכת בית המקדש, מחנוכת בית סתם.

ובכף החיים באור"ח סימן תקמ"ו הביא את דבריו, ופסק דמותר לעשות חנוכת הבית ביו"ט דהרבה פוסקים כתבו דדוקא בשמחת נשואין אמרינן אין מערבין שמחה בשמחה, משא"כ בשאר שמחות ליכא איסור.

נראה עוד היתר לעשות חנוכת הבית ביו"ט, ע"פ מה שכתב הגדול מרובה אור"ח סימן רט"ט, מובא בשו"ת שערי צדק סימן רל"א דהא דאין מערבין שמחה בשמחה הוא דווקא בשמחה של מצוה, אבל בשמחה של רשות ליכא איסור לערב שמחה בשמחה, כיון דהתוס' מ"ק ח' ע"ב כתבו בטעם הדבר שאין מערבין שמח בשמחה כדי שיהא לבו פנוי, א"כ ברשות אין צריך שיהא לבו פנוי, לפי הנ"ל א"ש דחנוכת הבית איכא אריכות גדולה בפוסקים אם בזמן הזה הויא מצוה בחנוכת הבית עיין שו"ת חות יאיר סימן ע', שו"ת באר שבע סימן ע', יד אברהם יור"ד סימן רט"ו, מגן אברהם אור"ח סימן תקס"ה, וכן ביד אפרים שם באריכות, וכן במפתחות לשו"ת לבושי מרדכי בח"ג סימן כ', שו"ת דברי מלכאל ח"א סימן ג', וכן חלק ד' סימן ח', ים של שלמה פרק מרובה א"כ לשיטות דליכא מצוה רק סעודת רשות, א"ש דליכא איסור של אין מערבין שמחה בשמחה.

מעדני אשר לפי"ז אמרתי לפשוט מה דנשאלתי כמה פעמים בדבר ששכיח שאברכים עושים חנוכת הבית ביחד עם שמחת שבע ברכות לאח או לגיס האם יש איסור בזה, ולפי מה שכתבנו ליכא איסור בזה.

ולשיטת הפוסקים מובא לעיל בפעולה אחת שתי מצוות ליכא איסור אתי נמי שפיר

חשוב כהלכה

מדור זה מדגש ונערך ע"י ידידנו ר' מרדכי ויסקינד הגר שליט"א - מנהגן
חשיב כהלכה שנינו וידיעת ההלכה | כל ההלכות הם חמורים וחשונה ברורה

ידיעת הדף - זבחים

- [א] חידה: מתי מותר לכהן לפסול קרבן?
[ב] חידה: איש רוצה לקיים מצוות ומחמת כן מותר לו להסתכן (קצת)?
[ג] חידה: איך יתכן גוי שחטא והבהמה אסורה, ישראל חטא והבהמה מותרת?
[ד] חידה: איך יתכן בהמה שכשרה רק לקרבן חובה ולא לקרבן נדבה?
[ה] חידה: נר של חנוכה של בשר בחלב האם מותר להשתמש בו?

ידיעת ההלכה - בשר בחלב - טעם כעיקר

- [ו] חידה: בגלל שהוא איסור במינו הוא יותר קל- היכן מצינו?
[ז] שאלה: מה המקור לאיסור טעם כעיקר, והאם הוא מן התורה או מדברנן?
[ח] שאלה: האם בליעה שייך רק בחם או גם בקר?
[ט] שאלה: לאיזה עניין סומכים על גוי ואיך אפשר לסמוך עליו?
[י] שאלה: איך יתכן שעברו כ"ד שעות ועדיין אנו מחמירים דנחשב כאילו זה ביומו?

קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 0775558617 (חודש הפעילות לאחר תקופה שלא עבד לאחרונה) או במייל meir.s1000@gmail.com [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 0573154010] נא לציין שם וטלפון על התשובות. כמ"כ נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו.

מבחן על כל הש"ס
לקבוצה של אברכים בני עלייה
של ארגון העולמי ושנתם
בראשות ידידנו הגאון בערל קרינאוול שליט"א
בנוכחות הוד כ"ק מרן האדמו"ר מסאטמר שליט"א
שהביא קורת רוח מרובה מהתשובות של הנבחנים
א. איפה מוזכר בחז"ל שאסור לעשות בחינה על כל הש"ס?
איתא בגמ' שבת ג' ע"מ ב' כי קאי רבי באהי מסכתא לא תשייליה במסכתא אחריתא

ב. איפה מוזכר בחז"ל שמותר לבחון על כל הש"ס?
איתא בגמ' שבת ק"ד ע"א איזה תלמיד חכם כל ששואלין אותו הלכה בכל מקום ואומרה, ובענין סתירת הגמ' כבר העיר החתם סופר שבת ג' ע"ב, וכן בשו"ת חלק ז' סימן ד', וכן בגליוני הש"ס שבת ג' ע"ב.

ג. איפה מוצאים שלדעת אם אדם שולט בש"ס זה רק ע"י מבחן?
איתא בגמ' קידושין ל' ע"מ א' ושננתם שיהא דברי תורה מחודדין בפ"ק שאם ישאלך אם אל תנגמם ותאמר לו אלא אמור לו מיד.

ד. איפה מעיד רש"י על אחד מברותיו שהיה בקי בכל הש"ס?
רש"י ביצה כד עמוד ב כתב בא אלי מכתב מגרמני"ש שבא לשם אדם גדול זקן ויושב ביישיבה מן רומא, ושמו רבי קלונימוס, ובקי בכל התלמוד.

ה. מי שיש לו צער ללמוד ולגמור הש"ס לפעמים זה ע"י צער גדול האם חייב בתלמוד תורה?
איתא בגמ' עירובין נ"ד החש בראשו יעסוק בתורה וכו' חזינן אף דמצטער חייב לעסוק בתורה.

ו. כ"ק מרן האדמו"ר מסאטמר שליט"א
דחה ראיה זו דשאני הכא דע"י לימוד התורה יבא רפואה לצער
ו. איפה מצאנו בחז"ל דהתורה אין לזה טעם מתוק?
איתא בגמ' ב"ק י"ז ע"א א' ע"מ ב', ב"ב פ"ב ע"מ א' אין מים אלא תורה.

יש להקשות מדוע המשילו חז"ל את התורה למים שזה דבר שאין לזה שום טעם.

ושמחתו דבמדרש רבה שיר השירים פרק ג' פרשת א' מתוך ארבע עשר תרוצים ואחד מהתרוצים מה מים מי שאינו יודע לשוט נבלע בו כך גם דברי תורה מי שאינו יודע לשוט נבלע בו ואם אנו זוכים לראות אברכים בקיאים באופן נפלא בכל הש"ס משום שהם יודעים לשוט בתורה ע"י הארגון החשוב ושננתם לבקשת רבים מרחבי תבל שהם רוצים את כל השאלות שנשאלו במעמד האדיר שיפנו למערכת ונעזו"ת ישלחו להם

7

[illegible]

האגון המפורסם יב' שמאי קתה גראס שליט"א חבר הוועד הפיקוח והשליטה, אגבת תורה, בית הוראה דשיבת מיר, לשכת המוסקת בית ערליה, תאגיד המוסקת סטוראן, אגודת המוסקת סטוראן (כדור)

האגון חרף, א כל פעם אמרנו שיש משלם כל הכסף בשיקש אל רק חלק בערואות, אבל כאן חלק ביקש חלק אל בכורה, ובכורה אל שיעור רק חלק ממנו, דמי שהוא בכור ואל בכור לכל הדברים, ושלח מהבכור חייב יתנו בערואת של הגויד עדשים, וכיון שאי אפשר לתת רק חלק ממנו, משום הכי יא אפשר לומר משטת אמי אל חייב יתנו לכל היינו כל הכברה, {ב} עשיר דבי בכוריו באפילו אל ימכור לו הכהנישאל וינוח יעקב שימות עשוי מרעבון דחס אל יעקב בישעה קן לאחיו ולצער יצחק אביו, וא"כ ידעו יעשי דבכל אופן יתן לו יעקב לאכול, ואל היה בודו אל למכור הכברה ליעקב, יעקב רדאי יתן לו לאכול, וכיון שחסכים למכור הכברה, א"כ אל היה מתחמט אנוט ואלא רצה למכור הכברה.

ר"ח א' יצחק ליכט שליט"א בית שמש
 ראשי התיבה, ידוע שגם ה"ר אהרון קוטלר זצ"ל לבאר שיצחק ודאי הכיר במעלת יצחק אלא שרצה שתהיה
 מעשיה זכות ויהיה לו קיום בעולם י"י שיהיה החמקני דאורייתא! של יצחק (וכמו שרואים שיעדי הכריות
 אלו נגמשים), כך גם יוכל לעמוד בשלל ואלו קוץ, אבל ברקת אחזה שחותרו של יצחק צריכה להיות
 שוחרה שגם הצניזר המחזיקו יהיה בקדושה אלא יעבור דור עשיר, ורואים שגם השמיים הסמיכו על רבקה
 ואמנם הלאה! צריך שיהיה בטחור אלא יגיע מעשיה, עוד דאיתי: בבאג מקלם חסדן מוסר חלף ב' יספור ר"ח א' שמבאר
 אצל הכונה לכל שאהב את יצחק ואלו יגיע, אבל ויאהב יצחק גם את עשירי, ולכן את יצחק עשו את
 יצחק הכהן, ורבקה אומרת רק יצחק. ויצחק חלל בדריג אביו לרחם על הרשעים ולחפש פשוטה שבטתם,
 וזהו הסבה שביאר התורה שאהבו כי ציד בפיו, וברבקה אומרת את יצחק אל פירשתי על חסדי פשוטה, אבל
 יצחק את עשירי הוצרכו לחפש סיבה שחצא בו איזה דבר טוב שהיה אמיליו מצידו כפי הרמב"ן, והוכיח גם
 שגברתם עשירי הוצרך שביאו לו ציד לקשר נפשו, אבל ביעקב בירכו כבוד הפרשה בלא כלום כי נפשו
 שורה בנפשו ממילא.

נראה לתרץ נפמ"ש שהע"ז שם הרמ"ד י"ז, שאם היה צייד, ואמר לו בטל מצודות והעבירי, ונתן לו כל מה שהתנה עמו, וכן כל כיוצא בזה. ובתהרהרה בשם התוס' והרא"ש בדבריו שדך ליתן הרבה, כגון השבעת שירים או פוראה, ואל"ל ליתן לו כל מה שהתנה עמו. ורמ"ז י"ז שכינס שהיה יעקב עניינו כל הנה לעסוק בתורה, וא"כ לא יגד עניוסק בתורה שוה לו חללי עצמלו, וע"ז"ל שהיה צריך ליתן הענידים לעשוי הוכרה להגמל מלימודו ולהכניס נתיב לסעודת הבשרא של יצחק, כול תפס מ מהשתה ע"ש עשוי על הבכורה, וניחא ל"כ לפמ"ש הרמ"א, דכיון שע"כ מתבטל יעקב מלימודו, הרי זה כדבר שהדוך ליתן הרבה

הגאון רבי ישראל שורוק ש"ס"א ומה צאנו בזה? שיתבאר שנתן שש סופנים, זכרה ההוראה, ירמ"ב שבי"ג תורת מועדיו וזוה"לי וישיב"ם (הנהו וז' לעילוי ומה א"ב הגמ"ל חיים יעקב עמנו בן הרב עמרמיא ז"ל)

נראה לתרץ, דכיון דנתיב בקרא ויב' עשר את הבכורה, שביחא את הבכורה ואח"כ תבי' יוסף ויכל וכו', וברש"י ע"פ"ה הנה אנכי חיל למות ולמה לו לי בכורה, כתב כמה אזהרות ועונשין ומיתות לתוב, הרי ששעשי בעצמו מלאכה שהבכורה אינו למה לו הרבה, ולפ"ז י"ז דמה שנתן לו יעקב נזיר ערשיו חיי שויוי הבכורה, וא"כ אינו יכול לטעון משהטא א"ו עוד י"ז ע"פ"י שש"כ שבעי ח"מ יוסף יוסד שאם בן דרן לו מה שפסק ליתן לו יכול לטעון השטאה, וא"כ כאן שיעקב נתן לו הלחם ונזיר ערשיו, אינו יכול לטעון משהטא, אולם י"ז באבור

שנראה שסבר שהטעם שעצם זה שנתן מראה שלא התכוון להשטאה ולא מצד שא"א להוציא ממנו

האם חתן מוחלין לו כל העוונות אף אם לא עשה תשובה

נראה להעיר, הרי החתן צם תענית ביום החופה ואומר וידוי בתפילה, הרי מוכרח בברכי תשובה, אם לא כן לא לזכור ח"ו שהחתן מוסיף לו כל העונות, ועוד אי אפשר להיות ממילת החתן יותר מיזם הקדוש של יוה"פ כלהלכה שבהתאם גמור, ורמב"ם ושלחן ערוך ללא תפוסה אין יוה"פ מכפר, כבר העיר על דבר זה הספר הנפלא "נטיע גבריא" – הלכות יישואין.

מדוע למח לא נשא יצחק אשה מבן י"ח שנה כדן וכהלכה

מה שהקשה בזה הוא החיים הקודש למח לא נשא יצחק אשה מבן י"ח שנה כדן וכהלכה.

הרח"ג מסתעף אוראל תכנן שול"ם בני ברק

נראה להקיר, דמציאת בדרשות החה"ש כמהו"ש אורידה על התורה הנקרא מדרש שכתב על זה שרצה להשיגנו כי ארץ צרה יצחק לעשות ככותב לכל אדם ממנו דוד פסול כעשו שמואל ב' ואחד באשתו וא' בנות, הארונה הטרדה שלא יושא אשה קר מן ב', אשא שבהיותו ק' מבן י"ח שנה כדן וכהלכה על החומר של הארונה וכן היצר הרע מעט יושא, לא ק' ב' שנה י"ח שנה י"ח השתדל לקחת אשה צדקה גמורה שהוא כלי חיזוק ולקח על רבקה שהיא היתה צדקה, כאמרם סנהדרין ל"ח ב' בת רשע ואחות רשע ואנשי מקומו רשעים ולא למדה ממעשיהם וכמאמרם ז"ל ב"ר ב' בהיות כוונת הנשואין לשם המצוה לבד, לא לשום פנייה של תאוות העולם כלל. וז"ש לו לאשה, שהוא חסד המצוה לבד.

נראה להעריך, דעיינו שיטתם משה בפרשת תולדות מה שכתב בדברים נפלאים בענין זה.

נראה נתגלה ארזים שלוש"א קרית בארץ הם

נראה להעריך, והגאון הרב גרוסמן שלוש"א רב מגדל העמק כתב לתרוץ קושיא מורו רבי אהרן רבי מרדכי שני מילקוב צ"ל מה מכאן מוכח גדלו ורבי חזק ואומ: בעל חוב, חביב, תלמוד מייקעב הקדוש רבי התייבשא. הרי עבדנו מועב מחזור, אחיו עשוי כבד ורבו והוציח לאוריו העולם, לפי ההלכה עשוי כבד כבוד, שכן רבו כבד חזק, מה יעזרו עשוי תלפוס עקביו וזאת זאת אחי החרדי בני הרבי ז"ל, שיהיה אל אחי החרדי וילותר דע האחרון, דע השניה האחרונה אף עשה לך מאמץ בלספרת את

גליון זה נודב ע"י ידידינו
משפחת לוק הנכבדה – ואמם תחי'
לעילוי נשמת אביהם - בעלה
איש החסד והמעש
משמח אלוקים ואנשים
המכבד את ה' מגרונו
ידידינו הרב מנחם לוק ז"ל
 בן ידידינו הרב בן ציון שליט"א
 שנפטר בדמי ימיו בפתע פתאום
 נ.ל.ב.ע ב' כסליו האי שתא
 ת.נ.צ.ב.ה

גליון זה נודב ע הרה"ג רבי יצחק ירושלמי מנהל ומיסד ת"ח לרגל יומא דהא של הרה"ק הבית ע בי"ב כס יהא רעוא ש תגן עליו להתברך ב	גליון זה נודב ע"י ידידנו הרב יחזקאל רייך שליט"א בני ברק לרגל שמחת הבר מצוה לבנו היניק וחכים כמר אברהם דוד נ"ו וברכת מזל טוב לאביו דודי היקר הרה"ג חיים יהודה רייך שליט"א ירושלים יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו
---	--